HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מתני׳ (א) [א]קונם פירות האלו עלי קונם הן על פי קונם הן לפי אסור בחילופיהן ובגידוליהן (א) [ב]שאני אוכל ושאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן בדבר שזרעו כלה אבל בדבר שאין זרעו כלה אפילו גידולי גידולין אסורין [ג]האומר לאשתו קונם מעשה ידיך עלי קונם הן על פי קונם הן לפי אסור בחילופיהן ובגידוליהן שאני אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן בדבר שזרעו כלה אבל דבר שאין זרעו כלה אפילו גידולי גידולין אסורין [ד]שאת עושה איני אוכל עד הפסח שאת עושה איני מתכסה עד הפסח עשתה לפני הפסח מותר לאכול ולהתכסות אחר הפסח שאת עושה עד הפסח איני אוכל ושאת עושה עד הפסח איני מתכסה עשתה לפני הפסח אסור לאכול ולהתכסות אחר הפסח (ג) [ה]שאת נהנית לי עד הפסח אם הולכת את לבית אביך עד החג הלכה לפני הפסח אסורה בהנאתו עד הפסח

לאחר

רש"י

מתני׳ בדבר שזרעו כלה. בקרקע וגדל כגון חטה וכיולא בה דהיינו גידולין גמורין: **אבל בדבר שאין זרעו כלה.** כגון השומים והבצלים שאינו כלה בקרקע אלא שרשה וגדל בגופו: **אפילו גידולי גידולין אסורין.** דכגופייהו דמו: **מעשה ידיך עלי.** ונתנו לה פירות בשכר מעשה ידיה הואיל ואמר עלי אסור בחילופיהן וכו׳ אבל כי אמר שאיני טועם משמע מהן גופן איני טועם הלכך מותר בחילופיהן ובגידוליהן אם זרעו ולמחו: **שאת עושה איני אוכל עד הפסח.** דאמר הכי קונם עלי מה שאת עושה שאיני אוכל ממעשה ידיך עד הפסח או שאמר קונם שאת עושה שאיני מתכסה מכל מלאכתך עד הפסח: **מותר לאחר הפסח.** שהרי לא נדר מכל מה שתעשה אלא עד הפסח (ב): **אפי׳ אחר הפסח אסור.** לאכול ולהתכסות מכל שעושה לעולם שהרי לא קבע בו זמן: היה עומד באדר ואמר קונם שאת נהנית לי עד הפסח אם תלכי לבית אביך מעכשיו עד החג הלכה לפני הפסח אסורה בהנאתו עד הפסח:

הלכה

ר"ן

מתני׳ קונם פירות האלו עלי קונם הן על פי קונם הן לפי אסור בחילופיהן ובגידוליהן. משום דכיון שפרט הדברים הנאסרים עליו שוינהו עליה כהקדש ומש"ה מתסר בחילופיהן ובגידוליהן כי היכי דחלופי הקדש וגדוליו אסירי דלא דמי לנודר סתם מן התאנים ומן הענבים שכיון שלא פרט ואסר עליו כל המין לא עשאם עליו הקדש שלא נתכוון אלא מאכילת אותו מין ומש"ה לא מתסר בחילופיהן ובגידוליהן אלא בפורט כי הכא דאמר פירות האלו. והוא הדין נמי דאם אמר פירות מקום פלוני או פירותיו של פלוני דכיון שייחד הרי הוא כפורט ואסור בחילופיהן ובגידוליהן וכמו שנפרש במשנה שלפנינו בס"ד. וכי תימא היכי אמרינן דמאי דמתסר בחילופיהן ובגידוליהן משום פורט הוא והא בעי רמי בר חמא לעיל בפ׳ השותפין (דף מז.) קונם פירות האלו על פלוני מהו בחילופיהן וספיקיה דרמי בר חמא הוא אי טעמא דמתניתין משום כוונת הנודר הואי הלכך דוקא נודר אסור אבל מודר לא או דלמא דלאו משום כוונת הנודר הוא אלא משום דחילופיהן כגידוליהן דמו והוא הדין בכל איסורי הנאה שחילופיהם אסורים למחליף עצמו וכמו שכתבתי למעלה. ובודאי אי טעמא דחילופיהן כגידוליהן דמו לאו דוקא באומר אלו דבכל איסורי הנאה נמי אסירי חילופיהן וכיון (להאי או דלמא) דאלו לאו דוקא כי נימא נמי דמשום כוונת הנודר הוא משמע דאלו לאו דוקא דהוא הדין באוסר בכלל דהא רמי בר חמא לא אסתפק באלו אי דוקא אי לאו דוקא יש לי לומר דלעולם אלו דוקא ואפילו נימא דטעמא משום דחילופיהן כגידוליהן דמו משום דההוא טעמא לא סגי אלא לאסרן על המחליף עצמו אבל לאסרן לאחר לא ומתני׳ פסיק ותני אסור בחילופיהן ובגידוליהן אפילו החליפן אחר והאי איסורא על כרחיך משום אלו הוא דהא חלופי איסורי הנאה כשהחליפן אחר לא אסירי ורמי בר חמא לעיל הכי קאמר פשיטא לי דכשהחליפן אחר משום אלו מתסר הלכך דוקא נודר אסור אבל מודר לא מיהו הא מיבעיא לי החליפן הוא אי מתסרי חליפין דוקא משום אלו דנימא דדוקא גבי נודר אבל מודר לא כי היכי דאמר כשהחליפן אחר או דלמא נהי דבשהחליפן אחר אסירי דוקא משום אלו כשהחליפן הוא לא צריך אלו דטעמא משום דחילופיהן כגידוליהן דמו לא שנא נודר ול"ש מודר ודקתני תנא אלו משום החליפן אחר נקט ליה דבלאו אלו לא מתסר בחילופיהן. כן נראה לי וכבר כתבתי מזה למעלה [נג:]: **שאני אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן.** דנהי דשאני אוכל שאני טועם מפיס איסורא אפי׳ הכי לא מיתסר בחילופיהן ובגידוליהן דהא כי אכיל חליפין וגידולין לא טעים הנהו פירות דאסר עליה: **בדבר שזרעו כלה אבל דבר שאין זרעו כלה אפי׳ גידולי גידולין אסורין.** אכולה מתני׳ קאי. וה"ק מאי דאמרי׳ ברישא אסור בגידוליהן דמשמע דוקא בגידוליהן מתסר אבל בגידולי גדולין שרי הני מילי בדבר שזרעו כלה דבכי האי גוונא נהי דבגידולין ראשונים מיתסר דאע"ג דליכא מידי ממאי דאסר בגידולין דהא זרעו כלה אפי׳ הכי לא גריעי גידולין מחליפין דחליפין נמי אע"ג דלית בהו מידי ממאי דאסר עליה אפי׳ הכי אסירי מיהו בגידולי גידולין שרי דכיון דגידולין בדבר שזרעו כלה כחליפין דמו כי היכי דחליפי חליפין מותרין כדמוכח לעיל בהשותפין [מז:] גבי מכרן וקדש בדמיהן מקודשת ה"נ גידולי גידולין שרי ומש"ה קתני ובגידוליהן דמשמע אבל גידולי גידולין לא משום דמיירי בדבר שזרעו כלה. וכן נמי סיפא דשאני אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן דוקא בדבר שזרעו כלה אבל דבר שאין זרעו כלה בין ברישא בין בסיפא אפילו גידולי גידולין אסורים משום דכיון דאין זרעו כלה הרי בגידולי גידולין הללו מעורב בהן מן האיסור הראשון ונדרים הוה להו דבר שיש לו מתירין כדאמרי׳ בגמרא [נט.] וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל [ביצה ג:]: **האומר לאשתו קונם מעשה ידיך עלי וכו׳ אסור בחילופיהן ובגידוליהן.** אשמועינן רבותא דמייחד פירותיו של פלוני כי הכא דייחד מעשה ידי אשתו כאומר אלו דמי ומתסר בחילופיהן ובגידוליהן. ולא תקשי לך מעשה ידיה דבר שאין בו ממש הוא דאיכא לאוקמה באומר קונם ידיך למעשיהם אי נמי מעשה ידי אשתו לאחר שתעשה דבר שיש בו ממש הוא. מיהו כתב הרב רבי יונה ז"ל דלא מתסר אלא בכנגד מעשה ידיה שאם אשתו טחנה ואפתה ומכרה לחם להיות מעות שכנגד טחינה ואפיה שלה ודכנגד חטים שלו: **שאני אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן.** בהך סיפא נמי אשמועינן רבותא טפי ממתניתין קמייתא דאע"ג דאמר אלו כיון דאסיק דבוריה שאני אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן דהא מעשה ידי אשתו כאלו דמי וכדכתיבנא ואפילו הכי קתני עלה שאני אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן דשאני אוכל שאני טועם לא מסתייה דלא מפיס איסורא לגבי חליפין וגידולין כי לא אמר אלו דאדרבה שרי בהו כי אמר אלו משום דבחליפין וגידולין ליכא טעמא דאיסורא הלכך כי אסיק דבוריה שאני אוכל שאני טועם למשריינהו אתא. והיינו רבותא דהאי שאני אוכל דהך מתני׳ טפי משאני אוכל דמתני׳ קמייתא דשאני אוכל דרישא לא קאי אאלו ורא׳ לדבר בפרק הנודר מן המבושל (לעיל דף נג:) בעי למפשט בעיין דשאני אוכל דוקא מדקתני מותר בחילופיהן ובגידוליהן דמשמע הא ביוצא מהן אסור ואם איתא דשאני אוכל דרישא קאי אאלו היכי פשטינן מינה שאני הכא דאמר אלו אלא ודאי כדאמרן: **שאת עושה איני אוכל עד הפסח וכו׳ מותר לאכול ולהתכסות לאחר הפסח.** דלא מספקינן דלמא עד הפסח קאי על שאת עושה ואיני אוכל לעולם קאמר דאי הכי הוה ליה למימר שאת עושה עד הפסח איני אוכל כדקתני סיפא ומדלא קאמר הכי משמע דעד הפסח אאכילה קאי (נמי) (ג): **שאת נהנית לי עד הפסח וכו׳.** הך מתני׳ פרישנא לה לעיל בפרק ואלו מותרין (דף טו.) לרב יהודה כדאית ליה ולרב נחמן כדאית ליה:

גמ׳

מסורת הש"ס

(א) לעיל מז. נג: לקמן נט., (ב) לעיל טו., (ג) רש"א מ"ז,

הגהות הב"ח

(א) במשנה שאיני אוכל כצ"ל וכן בכל העמוד: (ב) רש"י ד"ה מותר וכו׳ עד הפסח הס"ד ואח"כ מ"ה אסור לאכול ולהתכסות אחר הפסח אפילו אחר הפסח וכו׳ מכל מה שעושה:

פירוש הרא"ש

מתני׳ קונם פירות האלו עלי כו׳ אסור בחילופיהן ובגידוליהן. אם החליפן לכתחלה אסור המחליף בדמיהן מדרבנן אסרו דמי כל אסורי הנאה וגדולי קונם אסורים כגדולי הקדש והוא הדין אפי׳ לא אמר אלו דכיון דאמר קונם ולא הזכיר אכילה אסר עצמו בחלופין וגדולין והא דקאמר אלו משום דבעי למימר ובגידוליהן דאי אסר עצמו בכל הפירות מאי נפקא מיניה בגידולין של אלו בלאו הכי אסר עצמו בכל הפירות שבעולם אי לאו דאמרי בגדולין קודם שהגיעו לכלל פירות: שאני אוכל שאני טועם כו׳. דלא אסר עליו אלא אכילה וטעימה מהם: אבל בדבר שאין זרעו כלה. כגון בצלים וכיולא בהם אפילו גדולי גדולין הוו כמו גוף האסור כיון שאין הזרע כלה: קונם מעשה ידיך עלי. אסר כל מה שהיא עושה ומכינה לו לאכול ואם נטעה אילן הגידולין אסורין: שאת עושה איני אוכל עד הפסח כו׳ מותר לאכול ולהתכסות אחר הפסח. שלא אסר על עצמו מעשה ידיה כי אם עד הפסח ולא אמרינן עד הפסח לא קאי כי אם על שאת עושה אבל איסור אכילה וכיסוי הוא לעולם: שאת נהנית לי עד הפסח אם הולכת את לבית אביך עד החג. היה עומד אחר החג ואסר עליה הנאתו עד הפסח אם תלך לבית אביה עד החג:

עין משפט נר מצוה

כד א מיי׳ פ"ה מהל׳ נדרים הל׳ יג טוש"ע י"ד סימן רטז סעיף א:

כה ב מיי׳ שם הל׳ יד טוש"ע שם סעי׳ ב:

כו ג מיי׳ שם הל׳ טו טוש"ע שם סעי׳ ג:

כז ד (מיי׳ פ"י מהל׳ נדרים הל׳ יב) טוש"ע י"ד סימן רכ סעיף כא:

כח ה מיי׳ שם הל׳ יג טוש"ע שם סעיף כב:

מוסף רש"י

קונם הן לפי. או קונם הן על פי, אסור בחילופיהן. אם נתחלפו בפירות אחרות ודבר שלא בא לעולם הוא, ובגידוליהן. שנטען והגדילו (לעיל מז.). **שאת נהנית לי עד הפסח אם תלכי לבית אביך עד החג.** כגון דקאי באדר ואמר קונם תהא הנאתי עליך מאכל ומשקה עד הפסח אם תלכי לבית אביך מכאן עד החג עד סוכות (לעיל טו.).

תוספות

קונם פירות האלו עלי. ולא גרסי׳ פירות אלו: **אסור בחילופיהן ובגידוליהן.** דכיון דהזכיר קונם סתם ולא הזכיר אכילה אסר עצמו בין בחילופיהן בין בגידוליהן: **שאני אוכל שאני טועם.** לא אסר עצמו אלא בגוף הפירות: **בדבר שזרעו כלה.** הגידולין הוו כגוף אחר: **אבל בדבר שאין זרעו כלה אפילו גידולי גידולין אסורין.** כגון בצלים שאין הבצל כלה אלא מוסיף אחרים עליו הלכך גידולין כגופן: **האומר לאשתו קונם מעשה ידיך.** פי׳ אם תעשה לי מאכל אסור בחלופיהן אם הכינה לו מאכל והחליפן בפירות: **בגידולין.** פי׳ בגידולי פירות שלקח מן החליפין: **שאני טועם מותר בחליפין.** שלא אסר עצמו אלא מהם אבל בדבר שאין זרעו כלה אסור בגידולי גידוליהן ומשכחת לה כגון שנטע אילן או זרע דבר שאין זרעו כלה ונמלא שהגידולין אסורין עליהן דהיינו כמו מעשה ידיה והלכך גידולי גידולין אסורין בדבר שאין זרעו כלה אבל בדבר שזרעו כלה הגידולין אסורין וגידולי גידולין מותרין: **קונם שאת עושה איני אוכל עד הפסח.** ממה שאת עושה ואשמועינן דלא תימא דה"ק איני אוכל מכל מה שתעשה עד הפסח לעולם וכן כולם אשמועינן הכי: שאת נהנית לי עד הפסח אם תלכי לבית אביך עד החג. עומד בחודש אחד לפני הפסח ואמר קונם שלא תהא נהנית לי עד הפסח אם תלכי לבית אביך מעכשיו ועד החג והלכה לפני הפסח אסורה עד הפסח כלומר אם הלכה לבית אביה: